

**Бурдейна В.О., Скавронська В.О., Ільченко І.В., Поляк А.В.,
Шевчук О.А., Ткачук О.О.**

*Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла
Коцюбинського*

ЕКОЛОГІЧНІ ГРУПИ МАКРОМІЦЕТІВ У ЛІСАХ ВІННИЧЧИНИ

Територію України в цілому можна вважати відносно добре вивченою в мікологічному плані. Однак, майже не обстеженими залишилися деякі регіони, насамперед територія Вінниччини, яке ми визначили як район наших досліджень.

Мета роботи – виявити закономірності поширення грибів лісових насаджень Вінниччини, вивчити їх видовий склад та екологічні групи.

У результаті проведених досліджень на території Вінниччини зареєстровано 49 видів грибів, які належать до 39 родів 15 родин 7 порядків класу *Basidiomycetes*.

Екологічні групи грибів характеризують їх розподіл за субстратом, який є джерелом живлення грибів. Критерії виділення конкретних груп можуть бути предметом дискусій [1, 2].

У мікологічній літературі виділяють наступні екологічні групи макроміцетів: симбіотрофні макроміцети (мікоризоутворювачі) – макроміцети, які створюють мікоризу на корінні дерев і чагарників; сапротрофні макроміцети (сапротрофи) – макроміцети, що використовують як джерело їжі мертву органічну речовину, за рахунок якої здійснюються всі їх процеси життєдіяльності. Сапротрофи поділяються на: підстилкові і гумусові сапротрофи – гриби, що використовують для живлення лісовий опад, підстилку і гумусовий шар ґрунту; ксилотрофи (дереворуйнівні гриби) – гриби, які розкладають деревину; карботрофи – гриби, що ростуть на кострищах і згарищах; копротрофи – гриби, що використовують для життєдіяльності органіку з екскрементів тварин; бріотрофи – які розкладають

відмерлі частини мохів (якщо мохи сфагнові, то гриби мають назву сфагнотрофи); мікотрофи (сапротрофні мікофіли) – гриби, що розвиваються на муміфікованих плодових тілах шапинкових грибів. Базидіоміцети лісів Вінниччини належать до шести трофічних груп (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл *Basidiomycetes* лісів Вінниччини за трофічними групами

Трофічна група	Види	
	кількість	%
Сапротрофи	35	71,4
Гумусові сапротрофи	12	24,5
Ксилотрофи	16	32,6
Підстилочні сапротрофи	1	2,0
Мікотрофи	4	8,2
Ксилофіти	2	4,1
Мікосимбіотрофи	14	28,6
Всього	49	100,0

Переважають сапротрофи (35 видів, або 71,4 % від загальної кількості грибів, знайдених на території району досліджень), серед яких перше місце займають ксилотрофи (16 видів, або 32,6 %), друге – гумусові сапротрофи (12 видів, або 24,5 %). Мікосимбіотрофів зареєстровано 28,6 % (14 видів). Така різноманітність пов'язана з наявністю субстратів для живлення грибів. На ділянках, де зростали старі дерева дуба, берези та сосни (основних мікоризоутворюючих порід в природних екосистемах) були виявлені мікоризні гриби з родів: болет, сироїжка, свинуха, ентоломата, мухомори. Наявність такої значної кількості шапкових грибів цієї екологічної групи в штучних насадженнях свідчить проте, що екосистема цих лісів вже

сформувалася і є більш стійкою до негативних впливів зовнішнього середовища.

Очевидно, що кругообіг речовин у лісах підтримується природнім шляхом, і досліджені екосистеми мають нині певну стабільність. Так, у старих лісах є загущені ділянки, де багато сухих гілок, стовбури дерев мають різні ушкодження. Саме тут були виявлені ксилофіти з роду гнойовики. Родючий ґрунт, добре угноєний на деяких ділянках, пояснює різноманіття гумусових сапротитів з родів печериці, кантарели, телефори, гіднума тощо значної кількості плодових тіл опенька лугового.

Таким чином, на досліджуваній території Вінниччини зареєстровано 49 видів грибів, які належать до 39 родів 15 родин 7 порядків класу *Basidiomycetes*. Істотно переважають порядки *Agaricales s. str.* та *Polyporales*.

Досліджено що *Basidiomycetes* лісів Вінниччини належать до шести трофічних груп. Переважають сапротрофи (71,4 % від загальної кількості грибів, знайдених на території району досліджень), серед яких перше місце займають ксилотрофи (32,6 %), друге – гумусові сапротрофи (24,5 %). Мікосимбіотрофів зареєстровано 28,6 %.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Криклива С. Д. Вивчення лікарських рослин при проведенні навчально-польової практики з ботаніки / С. Д. Криклива, О. А. Шевчук, Т. О. Болоховська, Л. А. Клімас // Вісник Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова. – Вінниця, 2007. – 11(2). – С. 718-722.
2. Овчаренко Н. С. Экологические группы грибов на эфиромасличных и лекарственных растениях / Н. С. Овчаренко // Актуальні проблеми ботаніки та екології : Матеріали Міжнародної конференції молодих вчених, 9-13 серпня 2011 р., м. Березне. – К.: ТОВ «Велес». – 2011. – С. 37-38.